

รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ

ครั้งที่ ๘๐

วันศุกร์ที่ ๒๔ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๑

ณ พระที่นั่งอภิเศกคีรี

เริ่มประชุมเวลา ๑๐.๐๕ นาฬิกา

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : วันนี้มีสมาชิกมาประชุม ๑๐ คน
เป็นองค์ประชุมแล้ว ข้าพเจ้าขอเปิดประชุม ยังเหลืออยู่มาตรา
เดียว นอกจากนั้นได้พิจารณาอย่างสรุปเสร็จไปแล้ว เหลือมาตรา ๑๑๗
ซึ่งกรรมาธิการขอถอนไปพิจารณาคั้งครั้งหนึ่ง

เดชาธิ การสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ตามที่คณะกรรมการพิจารณา
ขอถอนมาตรา ๑๑๗ ไปพิจารณาใหม่นั้น บัณฑิตกรรมาธิการขอเสนอมา
อย่างเดิมโดยไม่แก้ไข คือได้พิจารณาทั้งหมดแล้วเห็นว่าดีแล้ว แต่คณะ
กรรมาธิการใครจะขอแก้ไข ๒ มาตรา ขอความกรุณาท่านสมาชิกได้
โปรดคิดด้วย คือ “มาตรา ๓๐ วรรค ๓ บรรทัดที่ ๓ คำว่า “คือองค์
เหตุ” ขอเติมคำว่า “ตามหลักเกณฑ์” เมื่อนั้นวรรค ๓ ทั้งวรรคได้
ความดังนี้ “คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจะต้องได้รับการ
พิจารณา และจะเรียกหลักประกันจนเกินสมควรแก่กรณีได้ การไม่
ให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ ที่มีบัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมาย
และจะเหตุที่ไม่ได้ประกันแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยก็ตาม”

ขอให้ท่านเบ็ดมาตรา ๑๒๓ วรรคท้าย ขอท่านได้โปรดคิด คณะ
กรรมาธิการขอเดิมข้อความวรรคสุดท้ายของมาตรา ๑๒๓ ขอให้ท่านได้
เขียนข้อความต่อไปนี้ คือหลังคำว่า “จึงเป็นองค์ประชุม” วรรค

LIART

เสียหน่อย และเขียนคำว่า “และให้นำข้อบังคับการประชุมปรึกษาของ
 ดุสิตสภาในส่วนที่เกี่ยวกับกรรมาธิการมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : ตามที่กรรมาธิการขอเพิ่มมา
 นี้ คือมีราคาความไป อย่างที่โคกต่างในมาตรา ๓๐ ตามที่บัญญัติมัน
 ยังไม่ละเอียดพอที่จะนั้น เพราะฉะนั้นเดิมว่า “อาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์
 ดังไป ก็ไม่ได้แก่ใจความอะไรมิได้ เป็นแต่ทำให้ชัดแจ้งยิ่งขึ้น และ
 ส่วนที่แก้ไขมาตรา ๓๒ นี้ เพราะถ้าประเศจะให้มีหน้าจะใช้ข้อ
 บังคับอะไร มีบัญญัติข้แต่ การประชุมร่วมกัน ๒๐๐ คนต้องให้ข้อ
 บังคับของดุสิตสภาโดยอนุโลม นี้กรรมาธิการรวมกันของ ๒ สภา ก็
 ควรจะถือเอาของใช้ข้อบังคับของดุสิตสภาโดยอนุโลมก็ต้องไม่ทางเดียวกัน

ขุนคลังพิชิตศึกษากร : ข้าพเจ้าสงสัยข้อยกนี้ด้วย การที่เราจะ
 อ้างข้อบังคับมาใช้ในรัฐธรรมนุญจะเป็นการสมควรหรือไม่ คือมีเป็น
 รัฐธรรมนุญควรจะเป็นหลักข้อบังคับ แต่เราก็กับเอาข้อบังคับมาใช้
 ในรัฐธรรมนุญ เพราะว่าข้อบังคับเปลี่ยนแปลงได้ แปลงได้ แก้ได้ ก็สงสัยอยู่

พระยาอรรถการีย์นิพนธ์ (กรรมาธิการ) : ในการที่เราพูด
 ถึงข้อบังคับนี้ ไม่ใช่เป็นของที่แปลกอะไร เพราะเหตุว่าในเรื่องการ
 ประชุมของสภาผู้แทนที่ หรือเรื่องการประชุมดุสิตสภาที่ เราได้มี
 บทบัญญัติแล้วทำให้ตลอดข้อบังคับได้ เพื่อคำนึงการประชุมให้เป็น
 ไปโดยเรียบร้อย ทั้งข้อบังคับนี้เป็นข้อบังคับของแต่ละสภา กรรมา
 ธิการรวมกันก็ได้ตั้งขึ้น โดยทั้งสองสภาไม่รู้ว่าจะเอาข้อบังคับอันไหน
 มาใช้ เราจึงเขียนไว้ว่าให้เอาข้อบังคับของดุสิตสภามาใช้ ที่ท่านจะ
 เห็นได้ในมาตรา ๓๑๗ ก็ได้บัญญัติไว้ว่าในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา
 ให้ใช้ข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของดุสิตสภาโดยอนุโลม นี้ก็
 หมายความว่าแต่ละสภามีข้อบังคับอยู่แล้ว ทั้งการประชุมร่วมกันไม่รู้ว่า

จะใช้ข้อบังคับสภาไหน จึงได้บัญญัติให้ชัด จึงทำให้ใช้ข้อบังคับของ
วุฒิสภา

พระราชบัญญัติ : มาตรา ๑๑๗ ที่เมื่อนานกักรวมการผู้หนึ่ง
คือท่านเจ้าคุณอรุณการีย์ฯ พุคฺชน คำว่าภายใต้บังคับมาตรา ๑๑๖ ผม
เห็นว่าไม่ควรเอาได้ เพราะมาตรา ๑๑๗ กับ ๑๑๘ เป็นคนละเรื่องเป็น
การตีความของรัฐธรรมนูญ ของรัฐสภาแล้วมาตรา ๑๑๘ สำหรับคำ
ตีความในรัฐธรรมนูญ เพราะฉะนั้นภายใต้บังคับมาตรา ๑๑๖ ไม่น่าจะอยู่
ในมาตรา ๑๑๗ กระผมสงสัยว่าจะเอาได้ทำไมขอให้ท่านกรรมาธิการตอบ

ประธานสภาารัฐธรรมนูญ : เรื่องนี้เป็นอย่างนี้ คือว่าความ
จริงมันผ่านไปแล้ว แต่ว่ากรรมาธิการยังนึกสงสัยมาครวจพิจารณา
อีกที หนึ่งเมื่อครวจดูแล้วก็ไม่ควรจะต้องแก้ไข เพราะเขียน
มาตั้งแต่ เพราะโยงไปถึงอีกมาตรา ๒ หนึ่งกรรมาธิการไม่ได้แก้ไขอะไร
เลย เพราะฉะนั้น ๒ บทมันโยงกันไปแต่ก็ได้คิดเหมือนกันว่าจะตีออก
แต่ถ้าพ้อมบัญญัติว่าจะแก้ว่าเกี่ยวข้องกันอย่างไร คือเราถือว่าในมาตรา
๑๑๖ ถ้าคณะตุลาการเขาได้วินิจฉัยไปแล้ว ถ้าได้วินิจฉัยไปแล้วก็
ควรมาตีความกันอีก ก็คือถ้าหากเขาวินิจฉัยแล้วไม่ควรตีความ เห็นได้
แต่เขาไม่ได้วินิจฉัยซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องกันได้ เพราะฉะนั้นถ้าไม่เขียนไว้
โดยมันแต่ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ จะได้ตีความแล้วตีความอีกจะซ้อน
กันไป ถ้าเขียนไว้ว่าภายใต้บังคับโยงถึงกัน เพราะฉะนั้นถ้าเขียนไว้
ว่าภายใต้แล้ว มันก็โยงถึงกัน ถ้าว่าตุลาการมันไม่ได้ตีความ ถ้ายัง
ไม่ได้ตีความ สภาก็ย่อมตีความได้ภายในจะงาน หนึ่งมันอาจจะเกิดเรื่อง
คือกรณีนี้อาจจะเกิดขึ้นจากศาล ศาลรอคดีไว้แล้วเสนอให้คณะตุลาการ
วินิจฉัย คณะตุลาการวินิจฉัยไปแล้ว สภาทั้งสองจะต้องเกิดคดีความให้ชัด
กับคณะตุลาการอื่น ซึ่งมาตรา ๑๑๗ บัญญัติว่า ถ้าประกาศในราชกิจ
จานุเบกษาลแล้วให้มีเขตขาดไป ก็ไม่ใช่สภา ตามมาตราศาลจะ

ต้องปฏิบัติตาม เมื่อเช่นนั้นถ้าจะไปตีความให้ชัดกับคนกลางหรือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่ได้ มันอาจจะชัดกันถ้าเขียนไปอย่างนั้นแล้วมันก็ไม่ชัดกัน ถ้าคณะตุลาการวินิจฉัยไปแล้วก็บังคับทั้งศาลและสภาด้วย เพราะฉะนั้นสภาจะมาตีความอีกไม่ได้ เว้นไว้แต่คณะตุลาการจะไม่ได้ตีความก็ย่อมมาตีความได้ เมื่ออยู่ในวงงานของสภา นี้ความหมายมันอย่างนี้

พระราชบัญญัติฯ : ถ้าอย่างนั้นถ้าจะกลับความกันเสีย ก็จะใช้คำว่า ภายใต้มงคัมมาตรา ๑๗๗ มาไว้ในมาตรา ๑๗๘ แล้วใช้คำว่า ภายใต้มงคัมมาตรา ๑๗๗ จะเป็นอย่างไร เพราะดูเหมือนว่ามาตรา ๑๗๗ จะเป็นแม่บทใหญ่กว่ามาตรา ๑๗๘ การตีความรัฐสภาดูเหมือนจะมีอำนาจสูงสุดกว่าคนอื่น ๆ กระผมคิดว่าการตีความในรัฐธรรมนูญ รัฐสภาเห็นจะทรงสิทธิ์ที่สูงกว่าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เพราะฉะนั้นถ้าจะใช้คำว่าภายใต้มงคัมแห่งมาตราแล้วแต่ที่ สอวจะมาพูดในมาตรา ๑๗๘ ว่า ภายใต้มงคัมแห่งมาตรา ๑๗๗ กระผมเห็นไปในทางนั้นถ้าจะเอาไว้

หลวงประยูรวงศ์นิสิตาร (กรรมาธิการ) : ข้าพเจ้าขอรับว่า ภายใต้มงคัมมาตรา ๑๗๘ อ่านยากสักหน่อย เมื่อวานนี้ประชุมกันด้วยกันเสียทั้งหมด ข้าพเจ้าขอชี้ชัดตัวอย่างอย่างที่ท่านว่าก่อน คือแทนที่จะเขียนว่าภายใต้มงคัมมาตรา ๑๗๗ กลับเป็นเช่น ภายใต้มงคัมมาตรา ๑๗๘ จะเป็นการเสียความ และดูเหมือนจะเป็นการล้มหลักการที่วางไว้ เพราะว่าการที่รัฐสภาจะตีความในรัฐธรรมนูญไม่ผูกมัดศาล ข้อนั้นในชั้นรับหลักการ ซึ่งดูเหมือนเป็นคำเสนอของพระยาปริวาท ที่ว่า เขียนรัฐธรรมนูญนอ้าให้เป็นการผูกมัดศาล ถ้าท่านไปเขียนภายใต้มงคัมมาตรา ๑๗๘ ว่าใต้มงคัมมาตรา ๑๗๗ ถ้าจะให้สภาทรงไว้ซึ่งอำนาจเด็ดขาดในการตีความแล้ว มันจะลบถ่างอำนาจศาลหมด การเขียนมาตราหนักเหมือนไม่ได้ประโยชน์เลย การเขียนมาตรา มาตราอันว่าภายใต้มงคัมมาตรา ๑๗๘ นี้ เพื่อยกเลิกการชัดกันระหว่างศาลกับรัฐสภา เพราะอ้างภาคออกกฎหมาย

ไปแล้ว ยังเป็นสภาชุดเดียวกันออกกฎหมายอะไรไป ข้าพเจ้าไม่เชื่อ
 เลยว่าสภานั้นจะไปคัดความกฎหมายนั้น มันขัดกับรัฐธรรมนูญ ข้าพเจ้า
 ไม่เชื่อเลยว่าสภานั้นจะคัดความกฎหมายนั้นขัดกับรัฐธรรมนูญ เห็นจะมี
 ไม่ได้ โดยเหตุนี้เราจึงจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะอำนาจนิติบัญญัติและ
 อำนาจตุลาการแยกกันเด็ดขาด ศาลจะคัดความอะไรที่จะกระทบกระเทือน
 สิทธิเสรีภาพของใคร เขาอ้างรัฐธรรมนูญของเขาเอง แต่ว่าโดยปกติ
 แล้วตามหลักของต่างประเทศ ยกเว้นแต่ คอนติเนนทเป็นอำนาจศาล เกิดขาด
 อย่างอเมริกันซึ่งคัดความกฎหมายนั้นใช้ไม่ได้เป็นโมฆะ แต่ตั้งของเมือง
 ไทยทำถึงขั้นนั้นไปไม่ไหว เราจึงยอมรับเรื่องคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
 ว่า ให้มีคณะอื่นอีกคณะหนึ่งสำหรับเป็นคนกลางระหว่างอำนาจตุลาการ
 และอำนาจบริหารไม่ให้ปะทะกัน เพราะฉะนั้นถ้าทำเขาได้มาตรา ๑๑๗
 ภายใต้มารตรา ๑๑๗ เท่ากับเกิดขาดแต่โดยไม่มีข้อความหมาย และไม่ส่ง
 ประสงค์ขึ้นประการแรก

ประการที่ ๒ ภายใต้มารตรา ๑๑๗ เขาไว้ในมาตรา ๑๑๗ นั้น
 มันยังเห็นไม่ได้ แต่ว่าข้าพเจ้าว่าคำว่าการเกิดขาดนั้นมียุ ๒ แห่งใน ๒ มาตรา
 ถ้าจะอ้างเฉพาะมาตรา ๑๑๗ ก็เกิดขาด และเกิดขาดแค่ไหนใช้ถึงอะไร
 ถ้าเราอ้างถึงมาตรา ๑๑๗ ก็เกิดขาดเหมือนกัน ทั้งเกิดขาดกับเกิดขาดจะ
 มาด้วยกันหรือไม่ว่าอันไหนจะเกิดขาดด้วยกัน ข้าพเจ้าเห็นว่ามาตรา ๑๑๗
 ซึ่งอยู่ในนั้นเอง คำว่าเกิดขาดหมายความว่าเกิดขาดภายในองงานของ
 สภา ไม่ใช่องงานของสภา แต่มาตรา ๑๑๗ นั้นภายนอกองงานของสภา
 ข้าพเจ้ามีความมุ่งหมายเพียงเท่านั้นไม่ไปขัดกัน

พระยาสุรวิภังค์ธรรมมาพิลาศ : พัดกันได้หรือมาคราน

ประธานสภาารัฐธรรมนูญ : พัดเพื่อข้อความเข้าใจ แต่เบ็ดเตล็ดที่
 การไม่ได้

พระยาสุรวิภังค์ธรรมมาพิลาศ : เมื่อวานนี้กรมการขอ

ถอน ผมเข้าใจว่าจะถอนโดยตามที่เจ้าคณะอัครราชวรมันฯ นั้นหนังสือก็ปราย
เข้าใจว่าจะถอนไปเลย ไม่ใช่ปรับปรุงใหม่

ประธานสภาปฏิรูปรัฐธรรมนูญ : จะไปพิจารณาใหม่เท่านั้น
ไม่ใช่จะถอนไปเลย

พระยาสารภิกษณ์ธรรมมาพิลาศ : ผมสงสัยเหมือนกันว่าควร
จะมีมาควรวนในรัฐธรรมนูญหรือไม่ เพราะเหตุจะไปกระทบกระเทือน
อำนาจศาล ศาลเป็นอิสระในการที่จะใช้ความรู้ความเห็นตามวิชาความรู้
ของตน ทันทหากว่าสงสัยว่ากฎหมายบทมาตราใด หมายความว่า
กฎหมายอื่น ๆ มาขัดแย้ง กับรัฐธรรมนูญเป็นหน้าที่ของสภาจะตีความ ถ้า
ขณะกระผมไม่สงสัย เพราะเหตุว่าท่านประธานทั้งสองเป็นผู้วางรัฐ
ธรรมนูญอยู่ น่าจะตีความในไปทางเจตนารมณ์ที่ดี แต่รัฐธรรมนูญ
นี้ไม่ได้ใช้เพียงวันสองวัน คือใช้ตัวหับการข้างหน้า จะตีตนตงเองเมื่อ
เราทราบไม่ได้ ถ้าเป็นเช่นนั้น อย่างศาลการนั้นเอง ยานตาม
คัมภีร์พระมารวิชัยพมราชานการประชุม ท่านประธานหรือผู้พิพากษา
หรือพินธามาตรวจดูได้เหมือนกัน จะเป็นการก้าวก่ายอำนาจศาลการหรือไม่
ควรจะให้อิสระหรือไม่ในการที่จะใช้ความรู้ความเห็นของเขาเอง นี้
ข้าพเจ้าสงสัยขอ

ประธานสภาปฏิรูปรัฐธรรมนูญ : นี้คือว่าแปลว่าในข้อ ๗๗ เรา
ก็ออกไม่ได้ถอนไปเพื่อพิจารณาว่าควรจะมีคำว่า “ภายใน” หรือไม่

พระยาสารภิกษณ์ธรรมมาพิลาศ : ไม่ใช่มาตรา ๗๗ มาตรา ๗๕

ประธานสภาปฏิรูปรัฐธรรมนูญ : ๑๗๖ ผ่านไปแล้ว แก่เคียด
ไม่ได้จะเป็นการเปิดยื่นหลักการ คือที่เราตกลงกันมาแต่ก่อน จะเขียน
เฉพาะถ้อยคำแต่ละมาตรา ๗๗-๗๘ เราผ่านไปแล้ว เฉพาะมาตรา ๗๗
แก้ไขที่ผ่านไปแล้วก็แต่กรวมวิชาการตรวจดูว่าควรจะมีคำว่า “ภายใน”
มาตรา ๗๗ หรือไม่ คือประโยชน์เท่านั้นเอง

ทันทีที่พิจารณาแล้ว ข้าพเจ้าเห็นว่าเราจะต้องไม่ได้พิจารณา
 ใต้ตามร่างเดิมจะดีกว่า เพราะฉะนั้นการที่จะเห็นว่ามีอะไรที่จะ
 คงไว้ความร่างเดิมของเราจะดีกว่า ก็คงไว้เท่านั้นเอง กรรมการ
 ไม่ได้ขอแก้ไขอะไรเรื่องที่มีอยู่เท่านั้นเอง เมื่อกรรมการไม่ได้แก้ไข
 แต่ก็มีอภิปรายกันไม่ได้ เพราะถ้าเรื่องนั้นได้ลามาติเค็ดขาดไปแล้ว คือ
 เสร็จสิ้นไปแล้ว แต่ก็ตามที่กรรมการขอเดิมนั้นคือกรรมการไม่ได้
 แก้ไข ถ้ากรรมการแก้ไขเท่านั้นขอแก้ไขหรืออภิปรายได้ เรื่องนี้
 เป็นอันว่าพิจารณาอย่างสรุปเสร็จไปแล้ว ความที่กรรมการขอเดิ
 มาคราวนี้ท่านไม่คิดใจสงสัยอย่างไร ข้าพเจ้าก็ขอที่ประชุมอนุมัติแก้ไข
 ได้ ส่วนมาตรา ๑๒๖ กรรมการไม่ได้แก้ไขอะไรเลย เป็นอัน
 สิ้นไปแล้ว

ขุนประเสริฐสุภมาตรา : ขอข้อมความเข้าใจสักหน่อย

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ไม่ใช่ เสร็จไปแล้ว

ขุนประเสริฐสุภมาตรา : แต่อย่างดียังอย่างขอประทาน.....

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เป็นอันเสร็จไปแล้ว อย่าง

สรุปเป็นอันเสร็จเรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ข้าพเจ้าเห็นว่า ก่อนที่จะพิจารณา
 ถึง มติที่พระราชปราชญ์ออกอันหนึ่ง ก็ขอว่าท่านจะทบทวน ๑ บทที่
 ไป ขอได้โปรดทบทวน ๑ มาตรา ๑ แต่ก็มีมติที่เดียวได้ว่า ร่าง
 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เดียวนี้ร่างพระราชปราชญ์
 เพราะฉะนั้นขอให้ตัดคำว่า ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยออก
 เพราะว่าคำพระราชปราชญ์จะมาตรงนั้นแล้ว ตั้งแต่มาตรา ๑ ไปที่เดี
 ยนี้เรียนให้ทราบแล้วจะได้ตัดพิบัติถูกต้อง ซึ่งจะมีคำว่าพระราชป
 ราชญ์ แต่ก็มีคำว่า “ร่าง” อยู่หน้าคำพระราชปราชญ์ก็หนึ่ง ก่อน
 ที่จะพิจารณาร่างพระราชปราชญ์ซึ่งยังคงอยู่นั้น ข้าพเจ้าอยากที่จะ
 ว่า คือความมุ่งหมายของกรรมการนั้นที่จะทำร่างส่งขึ้นไปนั้น คือ

LIRT

จะให้ มี ตำรวาญ แดงก็มีคำพระวราษปรารภ แดงก็มีตัววาง แดง
 คงยังมีภาคผนวก ในภาคผนวกเราจะเขียนย่อความลงไปว่า รัฐสภา
 ได้เริ่มมีการเลือกตั้ง วันที่ ๗ กรกฎาคมในภาคผนวกแดง และเลือก
 สมาชิกประเภทต่าง ๆ ขึ้นมา สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน และ
 อีก ๔ ประเภท) และจะได้ตั้งชื่อสมาชิกทั้งหมดตามที่รัฐบาลได้เลือก
 แล้ววัดจากนั้นก็มี ได้เลือกประธานเรื่องประธานและเลขาธิการ แดง
 ต่อไปก็มีกรรมวิธีการทุกชุด โดยมีรายชื่อส่งไปทั้งหมดทุกคณะ จะได้
 ได้ลงไว้ในภาคผนวก เพราะฉะนั้นคำในพระวราษปรารภนั้นก็ด้วยความคิด
 ของกรรมวิธีการที่สุดแล้ว แต่ที่ประชุม คือว่าจะเขียนไม่อย่างการใช้กระตม
 กระเทือนอะไร เพราะรัฐชอชรมบัญญัติเป็นรัฐชอชรมบัญญัติ เราพยายาม
 เขียนให้สั้นที่สุด คือว่าเหตุการณ์นั้น ข้าพเจ้าขอรับว่า แม้เขียนเป็น
 พงศาวดาร ข้าพเจ้านึกว่าให้นักประวัติศาสตร์ ไปเขียนเป็น คอมเมนต์
 คิดว่า แต่สำหรับคำพระวราษปรารภถ้าสั้นเท่าไรก็เป็นของดี แดงอีก
 อย่างหนึ่งจะต้องระวังว่า คำวราษปรารภนั้นเป็นคำของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 เพราะฉะนั้นถ้าเราลงประวัติศาสตร์อะไรไปมากนัก ความความเห็นของ
 กรรมวิธีการและส่วนต่อข้าพเจ้าเองเห็นว่าควรจะให้สั้นที่สุด ข้าพเจ้าคิด
 ว่าอย่างนั้นจะดีไม่กระทบกระเทือน คือเราพูดไปแสดงถ้อยคำนั้นไม่
 อย่างคนนักด่ามาก เพราะฉะนั้นเราพยายามให้สั้นที่สุด เพราะฉะนั้น
 กอนที่จะพิจารณาเดชะจะได้ข้อกว้างของกรรมวิธีการเล็กน้อย

เลขาธิการสภาผู้ร่างรัฐธรรมนูญ : กรรมวิธีการขอแก้คง
 บรรทัดนั้นเห็นบังคับคำว่า “สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช” นับ
 ตงมาบรรทัดที่ ๖ หน้าคำว่า “วิวัฒนาการ” ขอเติมคำว่า “ประเศพ”
 หน้า “วิวัฒนาการ” บรรทัดที่ ๗ คำว่า “พระบรมเชษฐาธิราช” “ไชย”
 ใช้ “ภู” ไม่ใช่ “ษ” บรรทัดที่ ๑๑ คำว่า “เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์
 ของเมืองไทย” ข้อที่ “เมือง” ออก บรรทัดที่ ๑๑ บรรทัด ๕ ด้านแล้ว

LIART

แก้เป็น “ครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของไทย” แล้วบรรทัดที่ ๒ นับจากข้างล่างคำว่า “กรกฎาคม” เป็น “กรกฎาคม” ขอเปิดหน้า ๒ บรรทัดที่ ๗ นับจากข้างบนหน้า ๒ ข้อคิดคำว่า “เพื่อให้ร่างรัฐธรรมนูญเป็นไปด้วยดี” ออก บรรทัดที่ ๘ ที่ ๘ ความเดียวกัน แล้วบรรทัดที่ ๒ บรรทัดที่ ๒ ข้อคิดคำว่า “ประสิทธิ์ประสาทประกาศ” ออก

ขุนคลังทูลชี้แจง : จึ่งมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ นั้น อย่างนี้ใช้คำว่า “จึ่ง”

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ให้เดชาธิการอ่านร่างขึ้นที่แก้ไขแต่ข้อนี้ครั้งหนึ่ง

เดชาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ : (อ่าน)

(ร่าง)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ตราไว้ ณ วันที่.....พุทธศักราช ๒๔.....

เป็นปีที่.....ในรัชกาลปัจจุบัน

ปฐมศก.....โดยกาดนิม

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงพระราชดำริว่า จำเดิมแต่สมเด็จพระบรมมหาราชเจ้า พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทาน รัฐธรรมนูญ แห่ง ราชอาณาจักรไทย ณ วันที่ ๓๐ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕ สถาปนาระบบการปกครองประชาธิปไตยขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทยแต่บัดนั้น เหตุการณ์บ้านเมืองได้วิวัฒนาการมาโดยลำดับ จำต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขรัฐธรรมนูญให้สอดคล้องตามสมัยนิยม จึ่ง ณ วันที่ ๓๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘ ในรัชสมัยสมเด็จพระ

LIRT

พระบรมราชโองการ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ใช้แทนรัฐธรรมนูญฉบับเดิม ครั้นต่อมาในรัชกาลปัจจุบันนี้บังเกิดความจำเป็นต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับนั้น จึง ณ วันที่ ๘ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) ไปพลางก่อน จนกว่าจะได้ตรารัฐธรรมนูญฉบับใหม่เป็นการถาวรสืบไป

และเพื่ออนุโลมตามแบบแผนปรกติ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) แก้ไขเพิ่มเติม ครั้งร่างรัฐธรรมนูญฉบับครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของเมืองไทย ประกอบด้วยสมาชิกผู้แทนซึ่งรัฐสภาเลือกตั้งจากสมาชิกวุฒิสภาผู้แทน และจากบุคคลภายนอกผู้แทนผู้แทนต่าง ๆ กันทั่วประเทศ ประเภทที่ห้าคน ครั้น ณ วันที่ ๒ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้ทรงเปิดสภาร่างรัฐธรรมนูญ และตั้งคณะนั้นเป็นต้นมา สภาร่างรัฐธรรมนูญได้ดำเนินการพิจารณาปรึกษาหารือถกเถียงกันใหญ่ ๆ อันสมควรประมวลได้ให้รัฐธรรมนูญ เป็นต้นว่าร่างหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยให้มั่นคงยิ่งขึ้น บรรยายความว่าด้วยแนวนโยบายแห่งรัฐ เพื่อช่วยรักษาไว้ซึ่งความดีของกันโดยสมัครใจในการบริหารราชการ แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาบางประการที่เห็นว่าเหมาะสม ขยายอำนาจรัฐสภาในอันที่จะควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ปรับปรุงองค์ทางเพื่อให้ฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารได้ฟังความคิดเห็นของกันและกันได้โดยกว้างขวางยิ่งขึ้น กับทั้งแก้ไขอำนาจฝ่ายนิติบัญญัติในอันที่เกี่ยวกับ

ให้ความไว้วางใจฝ่ายบริหารให้เหมาะสม เพื่อให้การร่างรัฐธรรมนูญเป็นไปโดยดี สภาร่างรัฐธรรมนูญได้เลือกสมาชิกเก้าคนซึ่งเป็นกรรมาธิการมีหน้าที่กว้างเด่นชัดสภาเพื่อพิจารณาต่อกรณีหนึ่ง กรรมาธิการได้กร่างขึ้นตามหลักการที่สภาได้วางไว้ และได้ตรวจพิจารณาบทรัฐธรรมนูญฉบับพุทธศักราช ๒๔๗๕ ตลอดจนที่ใดแก้ไขเพิ่มเติมต่างๆ มาจนถึงฉบับที่ ๒๒ อยู่ในปัจจุบัน เมื่อเห็นว่าบทมาตราโดยังไรก็ได้ ถิ่นนำมาประมวลไว้ในรัฐธรรมนูญ และโดยที่การบ้านเมืองทั้งภายในภายนอกในระหว่างนี้เปลี่ยนแปลงไปหลายสถาน เมื่อนานประเทศที่มีรัฐธรรมนูญใช้นานแล้ว ก็ยังได้คิดแปลงให้เหมาะสมกับกาลสมัยกรรมาธิการจึงได้ค้นคว้าพิจารณาบทรัฐธรรมนูญของนานาประเทศ ประกอบด้วยเมื่อได้ยกร่างขึ้นแล้ว กรรมาธิการได้เสนอร่างนั้นคือสภาร่างรัฐธรรมนูญ สภาร่างรัฐธรรมนูญ ได้พิจารณา แก้ไขเพิ่มเติม ร่างที่ กรรมาธิการ นำเสนอโดยถนัดวัน แต่ได้พิจารณาบทบทวนโดยละเอียดอีกครั้งหนึ่ง เห็นชอบพร้อมกันเป็นอันเสร็จสิ้นแต่ ณ วันที่ พุทธศักราช ๒๔๗๕ จึงได้ส่งร่างรัฐธรรมนูญไปยังรัฐสภา รัฐสภาได้พิจารณาปรึกษาเห็นชอบด้วย ลงมติให้นำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระพรราชทานให้ใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยสืบไป ได้ทรงพระราชวิจารณ์โดยตลอด และทรงพระราชกรเห็นพ้องต้องตามมติของรัฐสภาแล้ว

จึงมี พระบรมราชโองการ คำว่าดี เห็นชอบเกล้าเห็นชอบ ทูลเกล้าทูลกระหม่อม ให้ตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้ขึ้นไว้ ประดิษฐานประกาศให้ใช้แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) ซึ่งได้ตราไว้ ณ วันที่ ๘ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๗๐ นั้น ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป ทรงหวั่นพระราชฤทัยว่าปวงชนชาวไทยจะร่วมมือกันดีกันดีในอันที่จะรักษาไว้และปฏิวัติกัน ซึ่งรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อยังประชาธิปไตยและความรุ่งเรืองวัฒนาให้สถิตย์

LIRT

สภาพรในรัฐได้มาตามจักร สมเด็จพระบรมราชปรีดิธาน จงทุกประการ

พระชัยบัญชา : คำว่าวิวัฒนาการตามความหมายท่านกรมการ
 ชิกการหมายถึงอะไร จึงได้ใช้คำว่าประสพไปแทน คำว่าวิวัฒนาการ
 หมายถึงความถึงว่าอะไร วิวัฒนาการแปลว่าความเปลี่ยนแปลงใช้ใหม่
 กระผมจึงตั้งยี่คำว่า ประสพ ที่แทรกมาน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เป็นกรวิทยา วิวัฒนาการเป็นนาม
 ในมี ๒๔๗๕ ก็มีในพระราชปรารภมีคำวิวัฒนาการนี้ ในนั้นมีนายจงใจภักดี
 ประญัตติเอาไว้

นายจงใจภักดี : กระผมยังไม่ได้รับคำประญัตติ เพราะฉะนั้น
 จะขอขยับขาในเรื่องข้อใจต้องหน้าในระหว่างที่ยังไม่ได้รับคำประญัตติ

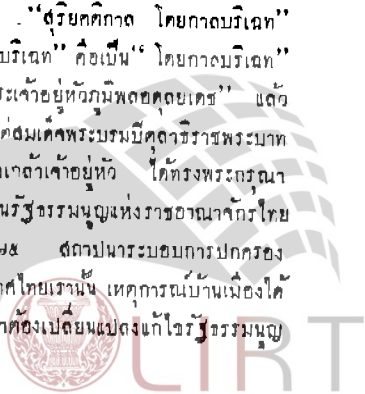
ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านข้แจ้งก็ได้ว่า ท่านจะขอ
 แก้อะไร

นายจงใจภักดี : เนื่องจากคำพระราชปรารภนั้น ข้าพเจ้าเห็น
 ว่าเป็นความสำคัญมากอันหนึ่งในการร่างรัฐธรรมนูญนี้ เพราะเหตุว่า
 เป็นขั้นเดียวที่เราจะได้รักษาวัฒนธรรมระบอบราชประเพณี และระบอบ
 อักษรศาสตร์อันสูงส่งของประเทศไทยของเราไว้ ให้ปรากฏอยู่ชั่วนิรันดร์
 เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเห็นว่าเราควรจะได้ร่างพระราชปรารภนี้ ด้วยความ
 ประณีตรอบคอบ และไร้อคติ ภาษาเทคนิค ของพวก ที่เคย ได้ปฏิบัติ การใน
 เรื่องนี้มาโดยเฉพาะ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงได้ไปคัดค้านกับเจ้าหน้าที่
 อดักชัน ซึ่งหลายคนทั้งอดักชัน ที่ขอกจากการราชการ ไปแล้ว ผู้เขียน
 ขาญทั้งอดักชัน ทอຍ ในกรมอดักชันนี้หลายคนได้ปรึกษากัน เขา
 แสดงความเสียใจว่าเมื่อถ่าน้อยเหตุยเกิน แต่อย่างไรก็ขัดขวางให้คน
 นำกับข้าพเจ้ามาเป็นอันมาก ซึ่งข้าพเจ้าได้แก้คดีหน้าเขา บางทีเขาก็
 แก้ให้ข้าพเจ้าเองอย่างนี้เป็นต้น และเขายังได้ฝากข้อคิดมาบอก ว่า การ
 ร่างพระราชปรารภนี้ ในสมัยการร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๗๕ พระ

LIRT

ราชปรารภนั้นเป็นเอกสิทธิ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยตรง เพราะ
 ว่าเป็นคำพูดของท่าน เพราะฉะนั้นเมื่อท่านโปรดเกล้าให้อาตมถนอกราช
 เสนอขึ้นไปแล้ว เมื่อทูลเกล้าฯ เสนอไปแล้วสมเด็จพระปกเกล้าฯ ทรงแก้
 ไขเล็กน้อย พระราชทานลงมารัฐสภาไม่ได้แก้ไขเพิ่มเติมอีกเลย ให้
 ตีออกมาพระราชปรารภอย่างนั้น เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าซึ่งใจมาก และ
 เราช่างแล้วควรส่งให้อาตมถนอกราช เสนอข้ไปโปรดเกล้าฯ เป็นผู้เชิญฯ ตรวจดู
 อีกที และส่งไปทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อให้ท่านแก้ไขเพิ่มเติม ว่าพอพระราช
 หฤทัยหรือไม่ เพราะเป็นคำพูดของท่านเอง ข้าพเจ้าได้แก้ไขเพิ่มเติม
 มาอย่างท้อถอยบ้างได้บ้าง ท่านจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย แต่แต่ต้งกา
 นี้ ความเห็นของข้าพเจ้าเห็นว่าสถานที่อันควรจะได้ส่งคำกราบบังคมทูลต่าง ๆ คำ
 ประณัติต่าง ๆ รวมทั้งของกรมการด้วย ส่งให้อาตมถนอกราช เสนอ
 อีกทีก็จะได้ของดีจริง ๆ ข้าพเจ้าตั้งใจจริง พยายามเดี่ยคำรดสาม
 ถึงไปถึง ๒๐ กว่าบาทแล้ว คือพยายามช่วยอุ้งเต็น และนี่ไม่ใช่มา
 คิดคำนวณกรมการ คือข้าพเจ้าพยายามที่จะรักษาประเพณีโบราณจริง ๆ
 ทนคำพระราชปรารภของข้าพเจ้าได้แก่ม้อย่างนี้ คือตั้งแต่ “คู่ภักดี...
 โดยกาลนิยม” แล้วก็ว่ารรค ๆ ๆ ๆ ข้าพเจ้าขอแก้ไข
 เติม “ด้วยศกติกาด โดยกาลบริเวท”
 ข้าพเจ้าขอแก้คำว่า “นิยม” เป็น “บริเวท” คือเป็น “โดยกาลบริเวท”
 เพราะเพื่อให้รับกับคำว่า “สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช” แล้ว
 คือไปก็ “ทรงพระราชดำริว่า จำเต็มแต่สมเด็จพระบรมปิิตดาธิราชพระบาท
 สมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปกพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณา
 โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
 ณ วันที่ ๑๐ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕ สถาปนาระบบอบการปกครอง
 ประชาธิปไตยขึ้น เป็นครั้งแรกในประเทศไทยนั้น เหตุการณ์บ้านเมืองได้
 ประสพห้วงพัฒนาการมาโดยลำดับ จำต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขรัฐธรรมนูญ

“โทษนูโตมตามสมัยนิยม” นั้นเป็นคำวางของกรมอาชกร ทนข้าพเจ้าได้ไป
ถามอาชกรซึ่งอาชกรนั้นเขากล่าวว่าสมัยนิยม ประเดียนวิตถุกระโปรง
ต้นกระโปรงยาว ซึ่งไม่ใช่เช่นนั้น เพราะฉะนั้นจึงได้แก่ “พุทธศักราช
๒๔๗๘” คือเราได้แก่มาจากรัฐธรรมนูญฉบับเดิม ท่านใช้ฉบับเดิม เพราะ
ฉะนั้นข้าพเจ้าจึงได้ว่า “พุทธศักราช ๒๔๗๘” เพื่อให้เป็นการสัมพันธ์กัน
นเป็นวิธีเขียนที่เราเขียนให้สัมพันธ์กัน และข้อสำคัญในการที่เราจะเขียน
พระบรมราชโองการ เราจะต้องให้เป็น การ สัมผัสสัมพันธ์กัน
เพราะในการอ่านจะได้เป็นการไพเราะดีกว่า เพราะเราจะต้องใช้รัฐธรรมนูญ
ธรรมนูญฉบับถาวรคือไป แต่ถนัดคือไปว่า “จึง ณ วันที่ ๓๐ พฤษภาคม
พุทธศักราช ๒๔๗๗ ในรัชสมัยสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช พระบาท
สมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า
โปรดกระหม่อมให้ตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ใช้แทนรัฐ
ธรรมนูญฉบับเดิม ครั้นต่อมาในรัชกาลปัจจุบันบังเกิดความจำเป็น
ต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับนั้น จึง ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน พุทธศักราช
๒๔๙๐ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกาศใช้รัฐ
ธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) ไปพลางก่อน จนกว่า
จะได้ตรารัฐธรรมนูญขึ้นใช้เป็นการถาวรต่อไป

“และเพื่ออนุโตมตามแบบแผนปรดสมัย” ข้าพเจ้าได้ขอเพิ่มขึ้นไป
คือเราอาศัยแบบแผนปรดสมัยไม่ได้ จะต้องเป็นแบบแผนประชาธิปไตย
สำหรับคำว่า “ปรดสมัย” นี้ ข้าพเจ้าเข้าใจว่าจะหมายความว่าต่าง
ประเทศ และข้าพเจ้าได้ถามท่านอาชกรซึ่งกล่าวว่า ถ้าเราเขียนเช่น
นี้จะหมายถึงต่างประเทศ เพราะฉะนั้นจะต้องระบุไว้ด้วย เพราะใน
ต่างประเทศนั้นเขามีก่อนเรา และต่อไป “ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า
โปรดกระหม่อมให้ตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว)
แก้ไขเพิ่มเติม ทั้งสภาวรัฐธรรมนูญขึ้นเป็นครั้งแรก ในประวัติการณ์

ของเมืองไทย” คำว่า “เมืองไทย” นี้ ข้าพเจ้าขอเปลี่ยนเป็น “ประเทศไทย” แล้วต่อไป “ประกอบด้วยสมาชิกสี่สิบคน ซึ่งรัฐสภาเลือกตั้งจากสมาชิกวุฒิสภาสิบคน จากสมาชิกสภาผู้แทนสิบคน และจากบุคคลภายนอกผู้มีคุณสมบัติต่าง ๆ กันสี่ประเภท ประเภทที่ห้าคน ครั้น ณ วันที่ ๑๒ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๘๑ ได้ทรงเปิดสภาร่างรัฐธรรมนูญ และตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา สภาร่างรัฐธรรมนูญได้ดำเนินการพิจารณาปรึกษาหารือถกการใหญ่ ๆ อันสมควรประมวลไว้ในรัฐธรรมนูญ เป็นคັນว่า อาจหลีกเลี่ยงได้และเสถียรภาพของชนชาวไทยให้มั่นคงยิ่งขึ้น บรรยายความว่าด้วยแนวนโยบายแห่งรัฐ เพื่อช่วยรักษาไว้ซึ่งความต่อเนื่องกันโดยสม่ำเสมอในการบริหารราชการ แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาบางประการที่เห็นว่าเหมาะสม ขยายอำนาจรัฐสภาในอันที่จะควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ปรับปรุงวิธีทางเพื่อให้ฝ่ายนิติบัญญัติ ก็ฝ่ายบริหาร ได้ฟังความคิดเห็น ของกัน และ กันได้ โดยกว้างขวางยิ่งขึ้น กับทั้งแก้ไขอำนาจฝ่ายนิติบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ความไว้วางใจฝ่ายบริหารให้เหมาะสม สภาร่างรัฐธรรมนูญได้เลือกสมาชิกเก้าคนตั้งเป็นกรรมาธิการ มีหน้าที่ร่างเสนอข้อสภาเพื่อพิจารณาอีกชั้นหนึ่ง กรรมาธิการได้กว้างขึ้นตามหลักการที่สภาได้วางไว้ และได้ตรวจพิจารณาบทรัฐธรรมนูญ ฉบับพุทธศักราช ๒๔๘๕ ตลอดจนที่ใดแก้ไขเพิ่มเติมข้อ ๆ มาจนถึงฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เมื่อเห็นด้วยมาตราโดยังใช้ได้ ก็นำมาประมวลไว้ในรัฐธรรมนูญ และโดยที่การบ้านเมืองทั้งภายในภายนอกในระหว่างนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปหลายสถาน แม้นานาประเทศที่มีรัฐธรรมนูญ ใช้นานมาแล้ว ก็ยังได้คิดแปลงให้เหมาะสมกับกาลสมัย กรรมาธิการจึงได้ค้นคว้าพิจารณาบทรัฐธรรมนูญของนานาประเทศประกอบด้วย เมื่อได้กว้างขึ้นแล้ว กรรมาธิการได้เสนอร่างนั้นต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญ สภาร่างรัฐธรรมนูญ

ได้พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมร่างที่กรมการนาเสนอโดยก่อน แล้วได้พิจารณาบททวนโดยละเอียดอีกครั้งหนึ่ง เห็นชอบพร้อมกันเป็นอันเสร็จสิ้น ณ วันที่ พุทธศักราช ๒๔๙๓ จึงได้ส่งร่างรัฐธรรมนูญไปยังรัฐสภา รัฐสภาได้พิจารณาปรึกษาเห็นชอบด้วย ลงมติให้นำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย เพื่อพระราชทานให้ใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยสืบไป ได้ทรงพระราชวินิจฉัยโดยตลอด และทรงพระราชดำริเห็นพ้องต้องตามมติของรัฐสภาแล้ว

จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าเห็นชอบให้ตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้ขึ้นไว้ ให้ใช้แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) ซึ่งตราไว้ ณ วันที่ ๙ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๙๐ นี้ ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป ทรงหวังพระราชหฤทัยว่าปวงชนชาวไทยจะร่วมคิดดีสามัคคีในอันที่จะรักษาไว้ และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อยังประชาชาติโดยและความรุ่งเรืองวัฒนาให้สถิตยสถาพรในรัฐสีมาอาณาจักร ณ ที่พระบรมราชปรณิชาณ จงทุกประการ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : มีของเจ้าคุณศรีธรรมราช
อาทงหมัด แล้วเราพิจารณากันที่ ฟังของเจ้าคุณบ้าง

พระยาศรีธรรมราช : ข้าพเจ้าไม่จำเป็นต้องอ่านคำแปรญัตติของข้าพเจ้าที่เสนอไว้ด้วยตนเองแต่ก็ตั้งที่ข้าพเจ้าได้เสนอไว้ ในคำแปรญัตติของข้าพเจ้าว่า การรักษาประวัติศาสตร์และความจริงให้ปรากฏในเอกสารดำเนินของทางราชการนั้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะยุคนั้นหลังจะได้ทราบ และเกิดความเฉื่อยฉ้อถูด ในทางบัญชี และมีของมุกดาหาญในทางจิตใจ อีกประการหนึ่งการลดเลี้ยวความจริงหรือไม่ประชันหน้าต่อความจริงด้วยความเข้มแข็งนั้นจะทำให้เราเป็นผู้ที่ถือสัจจะรักษาตัวรอดเป็นข้อดี ซึ่งสภาชุดนี้ควรจะเปลี่ยนเป็นว่าการรักษาความจริงเพื่อ

ประโยชน์แห่งเดือนมกราคมเป็นยศดี ว่างพระราชปรารภทักเสนาอีกเพื่อเห็นว่า ๑. ระหว่าง ๑๖ ปีที่เราได้มีรัฐธรรมนูญมา ๕ ฉบับแต่ฉันเห็นเหตุการณ์ได้เป็น มาและเป็นที่ป้อย่างไรโดยย่อ ๒. เห็นให้เห็นว่าเราจะเทอดทูนพระราชอำนาจ ของพระมหากษัตริย์ตามสมควรด้วยความจริงใจ ๓. เห็นให้เห็นว่าประเทศไทย จะทั้งระบอบ ประชาธิปไตย มีดี ๔. เห็นให้เห็นว่า เนื่องจากความใหม่ แห่งระบอบนี้ แก่เมืองไทย และความ อ่อนใน การศึกษา ของพลเมืองระบอบ ประชาธิปไตยของเราจะค่อยค่อยเป็นค่อยไปโดยอาศัยวิถีชีวิตและประเพณี นิยมเป็นหลักสำหรับเข้าไปสู่ประชาธิปไตย สมบูรณ์ ๕. เห็นว่าควรร่วมมือ กันทุกฝ่ายซึ่งเคยมีวิถีชีวิตที่แปลกต่าง จนองค์พระมหากษัตริย์ เป็นทางเดียวที่จะ ทำให้ระบอบนี้เจริญด้วยดี

ข้าพเจ้าเห็นว่า การเน้นเตล่าน โดยพระมหากษัตริย์ เป็นการมีหน้าที่ เดียวได้แก่ ๒ ตัวคือเทอดทูน พระองค์ของท่าน ๒. ทำให้ประชาชนพลเมือง มีจิตใจดีอุปถัมภ์ตามการที่ข้าพเจ้าขอเดิมคำว่า "เรา" ดังนั้นก็เพื่อจะให้ สอดคล้องกับต่างประเทศที่เรานับถือ และข้าพเจ้าคิดว่าเราสมควรประชา ธิปไตยยิ่งขึ้นและในบ้านเมืองของเราในประเทศเราควรรัฐสภาที่ ๕-๖ ก็ ได้มีคำว่า "เรา" ใช้อยู่แทนพระองค์ ในที่สุดข้าพเจ้าขอแสดงให้เห็นได้ ว่าพระราชปรารภไม่ใช้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ เป็นพระมหากษัตริย์ โดยแท้ พระองค์ทรงแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ตามที่ทรงพระราชดำริเห็น สมควรรัฐสภาจะไม่ยุบย้ายจนเกินไป ฉะนั้นการถวายพระราชปรารภองค์ จะให้เป็นไปอย่างกว้างขวางที่จะทรงเลือกได้ คำบัญญัติและคำอภิปราย ในสภาและในเรื่องคำพระราชปรารภนั้นหลุดเกล้าฯ ถวายไปก็ด้วย

พระยาตรีชุกรมราช : ขอให้นายจงใจภักดีอ่านแทน

นายจงใจภักดี : "เราสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช กษัตริย์แห่งประเทศไทยคำรับว่า คำเดิมแต่สมเด็จพระบรมมหาราชวังมี พระบาทสมเด็จพระปรมิหรมหาปราชยาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรง"

LIRT

พระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานรัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งในครั้งนั้นยังมีนามว่าประเทศสยาม ณ วันที่ ๓๐ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕ ตามคำเรียกร้องของคณะก่อการ พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งประกอบด้วยคณะทหารและพลเรือน มีนายพลเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา (พจน์ พหลโยธิน) เป็นหัวหน้าฝ่ายทหาร และหลวงประดิษฐมนูธรรมเป็นหัวหน้าฝ่ายพลเรือน สถาปนาระบอบการปกครองประชาธิปไตยขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทยแล้วนั้น เหตุการณ์บ้านเมืองได้วิวัฒนาการมาโดยลำดับ ครั้นบรรดามีพุทธศักราช ๒๔๗๗ พระมหากษัตริย์ผู้ทรงมีพระมหากรุณา พระราชทาน รัฐธรรมนุญ พระองค์แรก และผู้ทรง มีพระราชอัชฌาศัยดีนัก เสนอรับระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างดี ได้ตั้งราชสมบัติตามวิถีทางแห่งรัฐธรรมนุญ เนื่องจากการจัดแย้งบางประการระหว่างพระองค์และรัฐบาล และเสกผู้แทนราษฎร สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล ได้เสด็จเสด็จถวัลย์ราชสมบัติองค์ต่อมา ครั้นถึงมีพุทธศักราช ๒๔๗๘ ภายหลังจากเวลาที่ได้ทรงบรรลุนิติภาวะแล้ว สมเด็จพระบรมเชษฐาของเราได้เสด็จจากประเทศสวีตเซอร์แลนด์ ซึ่งได้ทรงประทับและศึกษาศึกษาอยู่ที่นั่นแต่เมื่อทรงพระเยาว์ พระราชดำเนิกรับคืนสู่ประเทศชาติบ้านเมืองของพระองค์ ด้วยความมุ่งหวัง ในความวิวัฒนาการ ระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทยจะละทิ้งมิได้ ในทางที่จะให้เกิดความมั่นคงแก่รัฐสภาและรัฐบาล โดยอาศัยคำแนะนำและคำยินยอมของรัฐสภา สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชจึงได้พระราชทานรัฐธรรมนุญแห่งพระราชอาณาจักรไทยฉบับที่สองไว้แทนฉบับที่หนึ่ง เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘ ในขณะนั้นปรากฏอย่างประจักษ์แจ้งว่า โพรฟ้าประชาชนชาวไทยและชาวต่างประเทศเต็มเปี่ยมด้วยความเคารพสักการ และความหวังในพระมหากษัตริย์ผู้ทรงมี

รัฐธรรมนุญที่พระราชทานด้วยพระมหากษัตริย์จะบำรุงประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าเท่าเทียมอารยะประเทศทั้งหลาย แต่ผลแห่งการเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนสภา เมื่อวันที่ พฤษภาคม นั้นเอง เป็นปฐมเหตุให้ความหวังของประชาชนให้รัฐธรรมนุญฉบับที่สองได้เสื่อมลง ถัดมาภัยพิบัติอันไม่เคยมิแก่ประเทศไทยก็ได้บังเกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๗ โดยสมเด็จพระบรมเชษฐาของเรา ได้ทรงประสพเหตุร้ายเดชะสวรรคตลงโดยฉับพลัน ในยามที่ประเทศชาติอยู่ในความทุกข์เรอเช่นนั้น เพื่อสนองคุณชาติบ้านเมืองเราจึงได้ยอมรับราชสมบัติครองแผ่นดินสืบเนื่องมา

ตั้งแต่นั้นมา สถานะการณ์แห่งบ้านเรือนได้เสื่อมโทรมลงเป็นลำดับ ในด้านบริหารและสถานะคติมโนญติ ในขณะที่รัฐบาลของเรากำลังพยายามจะแก้ไขอยู่ คณะทหารและพลเรือนหนึ่งมีพลโทผิน ชุณหะวัณเป็นหัวหน้า โดยที่มิมีความคิดเห็น ตรงกันว่า มติของ มหาชนต้องการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์บ้านเมืองให้คนผู้ดีงามมา จึงได้พร้อมใจกันกราบทูลพระกรุณาขอให้เปลี่ยน คณะรัฐบาล และรัฐบาล ประกาศใช้ รัฐธรรมนุญแห่งพระราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) เราเห็นว่ารัฐธรรมนุญฉบับชั่วคราวนั้นมีลักษณะประกอบด้วยสิทธิเสรีภาพและประเพณีนิยม ซึ่งน่าจะเหมาะสมแก่ประเทศของเรา ซึ่งได้เริ่มเข้าสู่ระบอบพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญมาเพียงสิบหกปีเท่านั้น ฉะนั้นเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๘๐ เราจึงได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวนั้นแทนรัฐธรรมนูญฉบับที่สองไปพลางก่อนจนกว่าจะได้ตรารัฐธรรมนูญฉบับที่สามขึ้นใช้เป็นถาวรสืบไป

เพื่อให้รัฐธรรมนูญฉบับถาวร สมบูรณ์ เหมาะสม แก่สัก พและสักดิ์สิทธิ์ ประเพณีนิยมแห่งประเทศไทย เราจึงให้ตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) แก้ไขเพิ่มเติม ทั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของเมืองไทย ประกอบด้วยสมาชิกผู้แทน

LIART

ซึ่งรัฐสภาเลือกตั้งจากสมาชิกวุฒิสภาสิบคน จากสมาชิกสภาผู้แทนสิบคน และจากบุคคลภายนอกผู้มีคุณสมบัติต่าง ๆ กันสี่ประเภท ประเภทเหล่านี้ ครั้น ณ วันที่ ๑๒ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๗๑ ได้ทรงเปิดสภาว่าง รัฐธรรมนูญ และตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา สภาว่างรัฐธรรมนูญได้ดำเนินการพิจารณาปรึกษา่าง หลัการใหญ่ ๆ อันสมควร ประมวลไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นต้นมา อาจถือประกันดีที่ข้และเสรีภาพของชนชาวไทยได้ นั่นคือ ข้ บรรยายความว่าด้วยนโยบายแห่งรัฐ เพื่อช่วยรักษาไว้ซึ่งความต่อเนื่องกันโดยสม่ำเสมอในการบริหารราชการ แก้อใจเพิ่มเติมบทบัญญัติว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของ วุฒิสภา บางประการ ที่เห็นว่าเหมาะสม ขยายอำนาจรัฐสภาในอันที่จะควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ปรับปรุงวิธีทางเพื่อให้ฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่าย บริหาร ได้ฟังความคิดเห็น ของกัน และกันได้โดยกว้างขวางยิ่งขึ้น กับทั้งแก้อาอำนาจนิติบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับกาให้ควานไว้ดวง ใจฝ่ายบริหารให้เหมาะสม เพื่อให้ร่างรัฐธรรมนูญเป็นไปโดยดี สภาว่างรัฐธรรมนูญได้เจ้อดสมาชิกเก่ากั้นตั้งเป็นกรรมาธิการ มีหน้าที่ยกร่างเสนอข้อสภาเพื่อพิจารณาอักษรหนึ่งกรรมาธิการโดยกว้างขันความหลัการที่สภาได้ร่างไว้ และได้ตรวจพิจารณาบทรัฐธรรมนูญฉบับ พุทธศักราช ๒๔๗๘ ตลอดจนที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมข้อ ๆ มาจนถึงฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุันเมื่อเห็นว่ามาตราโดยังใช้ได้ ก็นำมาประมวลไว้ในรัฐธรรมนูญ และโดยที่การบ้านเมืองทั้งภายในภายนอกในระหวางนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปหลายสถาน แม้นานาประเทศที่มีรัฐธรรมนูญใช้มานานแล้ว ก็ยังได้ค้ค้แปลงให้เหมาะสมกับกาสดมัยกรรมาธิการจึงได้ค้นคว้าพิจารณาบทรัฐธรรมนูญของนานาประเทศ ประกอบด้วยเมื่อได้ยกร่างขันแล้ว กรรมาธิการได้เสนอร่างนค้ดสภาว่าง รัฐธรรมนูญ สภาว่างรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมร่างที่กรรมาธิการนำเสนอโดยถ้ถ้ถ้ถ้ แต่ได้พิจารณาบททอนโดยละเอียดถ้ถ้

LIRT

ครั้งหนึ่งเห็นชอบพร้อมกันเป็นอันเดียวกัน ณ วันที่
 พุทธศักราช ๒๔๙๐ จึงได้ตั้งร่างรัฐธรรมนูญไปยังรัฐสภา รัฐสภา
 ได้พิจารณาเห็นชอบด้วย ลงมติให้นำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อ
 พระราชทานให้ใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยสืบไป เราได้
 พิจารณาตลอดแล้ว เห็นว่ารัฐธรรมนูญที่ขัญเฉพาะหน้าเราน่าจะเหมาะสม
 แก่สภาพ และ ความเป็นอยู่ของประเทศและพลเมือง เท่าที่ มติ ฝ่ายมาก ของ
 คณะร่างรัฐธรรมนูญและรัฐสภาได้ถกจ่ายคำแนะนำและความยินยอมแก่เรา

จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมให้ตรา
 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้ขึ้นไว้ ประดิษฐานประกาศ
 ให้ใช้แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) ซึ่งได้ตรา
 ไว้ ณ วันที่ ๙ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๙๐ นั้น ตั้งแต่วันถัดจาก
 วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป โดยเหตุว่าระบอบประชาธิปไตย
 ไทยเป็นมิ่งขวัญและดั่งดั่งค้ำคองแก่ประเทศชาติอันเป็นที่รักของเราได้ก่อกำ
 ต้องอาศัยความวิริยะ อุตสาหะความสุจริต และความสามัคคีของ
 พลเมืองไทยเริ่มแต่ผู้มีสติซ้ออกเสียง สมาชิกสภาผู้แทน สมาชิกวุฒิ
 สภา คณะรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี ตลอดจนตัวเราเอง เราจึง
 ขอรับรองในความรักชาติและความเห็นแก่บุตรหลานของเรา จากปวงชนชาว
 ไทยให้พร้อมใจกันสามัคคีในอันที่จะรักษาไว้และปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ
 นี้ เพื่อยังประชาธิปไตยและความรุ่งเรืองวัฒนาให้สถิตย์สถาพรในรัฐ
 สภาอาณาจักร สมดังพระบรมราชปณิธาน จงทุกประการ.

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ต๋อไป รองท่านมหาเกษม
 นายเกษม บุญศรี : ข้าพเจ้าไม่ได้เรื่องความหมายอย่างที่ท่าน
 สมาชิกผู้แทนราษฎรทั้งหลายได้เสนอ ทั้งนี้เพราะว่าอดไม่ได้ที่จะทำได้
 อย่างนั้น แต่ถ้าหากว่าจะเรียนในที่ประชุมแล้ว ก็จะเป็นการลำบาก
 ในการที่จะพิจารณาในที่นี้ เพราะฉะนั้นผมขออนุญาตตามกรรมการ

หรืออาจจะเอาตามทမ်းแปรญัตติ และเนื่องจากว่าไม่มีเอกสารร่างใหม่
ก็ไม่ได้ร่างมา จึงเป็นแต่อาจจะขอแก้ไขเฉพาะที่ขอแก้ไขในวาระการพิจารณ
อย่างไร

ในคำปรารภหน้า ๑ บรรทัดที่ ๖ นั้น คำว่า “คุ้มครอง” นั้น คือ
“คุ้มครอง” ที่สะกดนั้นควรจะเปลี่ยนคือ “ตั้ง” เพราะมีตัว “ด” ตาม และ
คำว่า “กาดนิยม” นั้น ควรจะเป็น “กาดบริเขต” เพราะเหตุว่า “กาด
นิยม” นั้นเป็นการกำหนด ถ้าหากว่าเป็น “กาดบริเขต” เดิมก็เป็นกาด
เขต คำว่า “กาดบริเขต” นั้นมีมติว่าในวันที่ ๒๐ มีนาคม เป็นวันที่เรา
ทูลขอไว้อย่างนั้นอย่างนี้ อย่างนี้เรียกว่าเป็น “กาดบริเขต” ที่เรา
ขอจากกาดนิยม นั้นเช่นเดิมมีมติว่าเมื่อถึงเดือนนั้นขอตั้งเป็นต้นมาจน
ถึงออกนอกได้เข้ามาเห็น ขอยังมีมติว่าเป็นเอกสารเดิมจนถึงถ้าเมื่อ
เรียกว่า “กาดนิยม” กาดนิยมคือเข้าไปตามสภาพของมัน คำดังกล่าว
มีความหมายอย่างนั้นไม่ใช่เพื่อหรืออะไร มันมีความหมายในคำที่ดี

และในหน้า ๑ บรรทัดที่ ๗ ข้อความทวนว่า “สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ภูมิพลอดุลยเดชทรงพระราชดำริว่า.....” นั้นก็ขออย่างเป็นคำที่ไม่ใช่
พระองค์ท่านพูดเอง เพราะฉะนั้นควรว่า “สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล
อดุลยเดชมีพระบรมราชโองการให้ประกาศว่า หรือปรารภว่า.....
อย่างนั้นจึงจะถูกต้องกับแบบฟอร์มที่ใส่กันมา ข้าพเจ้าเห็นว่าควรจะได้แก้
เป็นอย่างนั้น

ต่อไปหน้า ๑ บรรทัดที่ ๑๓ ข้อความในร่างที่ว่า ตั้งแต่วันที่ ๒๓ กรกฎาคม
๒๕๒๒ นั้น ควรจะพูดให้มากที่สุดก็เล็กน้อย แต่ว่าไม่ใช่ของมากขอจะ
แก้คือแก้ข้อความว่า เป็นต้นว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๒๕
ก็ระบุเป็นต้องสภา และ ต้นแก้ด้วยเหตุใด ควรจะบอกว่าเป็นสภา
ความเปลี่ยนแปลง เพราะฉะนั้นในระยะนั้นควรจะเติมข้อความนั้นเข้ามา
ทั้ง กรมมาธิการได้เติมมาอีกคำหนึ่งว่า “ประสพอุบัติเหตุ”

นทานมุ่งทางบดเค้นไป ถ้าท่านมุ่งไทยแล้วคืออภิปรายประกอบจะใช้คำว่า
 “ประเด็นวิจัยนิกาย” เช่นนักชดเชยไทยมาก มีนักชดเชยไทยและนัก
 ชดเชยต่างชาติอย่างเรื่องนักชดเชย เพราะเป็นคำนามซึ่งในพื้น
 เราใช้เป็นอภิปราย แต่ตามปรกติถ้าเป็นไทยแท้ๆ แล้วก็ได้ แต่เพราะ
 เหตุว่าเมื่อเขียนเข้ามาและใช้ไปอย่างนั้นแล้วนักชดเชย เพราะแบบที่จะฟังเสียง
 หู ก็กลับกลายเป็นชดเชย เพราะฉะนั้นเมื่อได้เปลี่ยนว่าได้เปลี่ยนแปลง
 เช่นนี้ ความหมายในภาษาไทยก็เท่ากัน และหน้า ๕ บรรทัดที่ ๑๕ ข้อว่า
 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ
 แห่งราชอาณาจักรไทย ข้าพเจ้าเห็นว่าควรจะเป็นว่าโปรดเกล้าโปรด
 กระหม่อมให้แก้ไขข้อ แต่จึงประกาศให้ใช้ นี้ก็เพื่อให้เป็นไปตามความ
 เป็นจริง กับเรื่องที่ทำมาแต่ก่อน หน้าหนึ่งข้อความที่ขอให้ใช้รัฐธรรมนูญ
 ฉบับชั่วคราวไปพลางก่อน จนกว่าจะได้ตรารัฐธรรมนูญขึ้นใหม่เป็นการ
 ถาวรนั้น ไม่เหมาะในข้อความที่รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว เห็นว่าจะ
 ได้ตรงกับความเป็นจริงคือว่า เมื่อได้ใช้ฉบับชั่วคราวแล้ววุฒิสภาได้
 ตั้งขึ้นแล้วก็ได้แก้ไขเพื่อให้มีการตั้งสภาารัฐธรรมนูญขึ้นใหม่เป็นข้อ
 ความซึ่งข้าพเจ้าอยากจะให้แก้ไขไปตามความเป็นจริง แต่หน้าหนึ่งบรรทัด
 ที่ ๒๕ ในการแยกประเภทของสมาชิกสภาที่มี ๕๐ คน วุฒิสภาแยกไว้
 สภาผู้แทนราษฎร แต่อีก ๔ ประเภทไม่ได้แยกไว้ ใหนๆจะแยกก็ควร
 จะแยกให้หมด เพื่อเข้าใจความหมาย ไม่ต้องไปตรวจค้นท่อน อย่าง
 ประเภทข้าราชการ ประเภทผู้ที่มีปัญหาอะไรก็ตามแต่เราทำได้วางไว้ในรัฐ
 ธรรมนูญ ถ้าไม่แยกก็ไม่แยกเสียเลย ถ้าจะแยกก็ควรแยกให้เหมือนกัน
 กัน แต่ถ้านหน้าหนึ่งบรรทัดที่ ๒๐ คำว่า ประเด็นนี้ไม่เข้าใจความประสงค์
 ของผู้ร่างว่ามีความหมายว่าอะไร ประเด็นนี้เราหมายถึงอะไร เพื่อ
 ความหมายแล้วข้าพเจ้าจึงจะพูด ขอให้กรรมการชี้แจงเฉพาะก่อน
 หลวงประกอบนิติสาร (กรรมวิธีการ) : คำ “ประเด็นนี้”

LIRT

หมายความว่าของต่างประเทศ นานาประเทศเขา คำว่า “ปริศ” แปล
ว่า “อัน” เวชนิกรบรรณาธิการได้ขอมกมีความเห็นว่าไม่ผิด แต่ว่าท่าน
คงต้องการให้ชัดเจนมากกว่า ไม่ใช่ว่าท่านก็ท่องหรือ

นายเกษม บุญศรี : ถ้าหากว่าเราหมายความว่า “และ
เพ็ชฌนโถมตามแบบแผนปริศสมัย” อย่างนี้ ถ้าว่ากันถึงด้านฉนวนในภาษา
ไทยเอง มันก็ไม่เพราะนัก ทันท้าหากว่าจะใช้ปริศสมัยในทันท้าหมาย
ถึงศัพท์ของชาวต่างประเทศ คำว่า “สมัย” เราที่ใช้ในภาษาไทยน้อย
เหลือเกิน ทุกคนคนไทยที่ได้ฟังคำว่าสมัยแล้ว เช่นคนเมืองที่ ชอบออกมาจับ
ความรันหนักกลายเป็น ‘เอดา’ ไปหมด ก็เมื่อคำที่มันจะนำไปในทางเข้าใจ
ผิดได้มากที่สุดและไกลเคียงที่สุด เช่นนี้ ข้าพเจ้าเห็นว่าจะควรจะเปลี่ยน
เสีย ควรจะไปหาคำอื่นมาใช้

อีกประการหนึ่ง คำว่า “สมัย” ที่รักน้อยโดยมาก อย่างที่เรา
เขียนประวัติว่า คนที่เกิดทัน ฮายเท่านั้น เรือนหนึ่งสี่คนนี้ เราใช้
คำว่า ได้เรียน “อภิศสมัย” ถ้าใช้ทันท้าว่า “ศกสมัย” แปลว่า วั
ภาษาตัวเอง ปริศสมัย วิชาคนอื่น ทันท้าว่า “ปริศสมัย” ที่ใช้ว่า
ดทันท้าอันไม่เคยมีคำไทยที่ใช้ก่อนเลย ที่เราพิจารณาเป็นต่างประเทศอย่าง
นี้ ก็ยังมีเหตุเพราะคำ “สมัย” แปลได้ ๓๐ กว่าอย่าง ข้าพเจ้า
บังเอิญเรียนอย่างนั้น เพราะฉะนั้น ถ้าหากว่าคนที่ภาษาไทยชอบตามประวัติ
เมื่อได้ฟังอย่างนี้ ทุกคนที่ถามข้าพเจ้าก็หนีไปในทางทันท้า “ปริศสมัย”
คือ “เอดาอัน” ทั้งนี้ เป็นเวลาไปหมด เมื่อเป็นอย่างนี้ก็จะ
เปลี่ยนเสีย

ต่อไปหน้า ๒ บรรทัดที่ ๖ คำว่า “ปรับปรังฉกทาง” คือข้าพเจ้า
นึกว่า “ฉกทาง” ต่างหาก ที่เราจะปรับปรังกันที่ “ฉกทาง” เรา
ปรับปรังกันไม่ได้ ฉกตามความจริงของข้าพเจ้าเป็นอย่างนั้น คือเมื่อเรา
ปรับปรัง “ฉกทาง” อันแดง เมื่อฉกทางได้เปลี่ยนแปลไปแดง ฉก

LIART

การนั้นเองซึ่งแน่นอนว่า เราควรจะมีปฏิบัตินี้ อย่างไร อันนั้นเป็นอีกทาง

แต่ในหน้า ๒ บรรทัดที่ ๙ ข้อความในตอนนั้นได้ระบุถึงการตั้งกรรมการ
การยกร่างขึ้น ข้าพเจ้าเห็นว่าสมควรที่จะออกคณะหนึ่งทำเป็น เพราะ
เกี่ยวกับประชาชน ก็กรรมการที่ฟังความเห็นประชาชน มันแสดงถึง
ว่าการร่างรัฐธรรมนูญของเรา เราไม่ได้ทำลำพังเฉพาะ ๔๐ คนนี้ ยัง
มีกรรมการสำหรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นทั่ว ๆ ไป ก็คือของ
ประชาชนทั่ว ๆ ไป ซึ่งน่าจะตั้งระบุกรรมการคณะนี้ไว้ในทันทีด้วย

หน้า ๒ บรรทัดที่ ๑๐ กรรมการยกร่าง โดยปรกติเราใช้กันในคำ
ทั่วไป แต่ที่ใช้กันในภาษาของรัฐธรรมนูญ เขาใช้คำว่า "กรรมการ
ประกอบร่างรัฐธรรมนูญ" ไม่ใช่ยกร่าง ข้าพเจ้าอยากจะขอให้เป็น
อย่างนั้น หน้า ๒ บรรทัด ๑๕ ไม่ใช่บรรทัดที่ ๑๗ คือที่บอกกล่าวให้ใช้
รัฐธรรมนูญ ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา คู่เก่า ๆ มาแล้ว ข้อที่
คือตามปรกติแล้ว รัฐธรรมนูญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต้องพระปรมา
ภิไธยอันใหม่ ก็คืออันนี้เป็นอันพระราชทาน แต่ถ้อยเขาอันพระราช
ทานนั้นเองเป็นอันใช้ เราไม่เคยเถียงกันมาเลย แต่ก่อน ๆ ที่เขามาใช้
อย่างนั้นนักซัดกับคำว่า คู่ภมิต์ ข้างหน้า เพราะฉะนั้นเขาอย่างใดอย่าง
หนึ่งก็ได้

หน้า ๒ บรรทัดที่ ๒๗ ที่ว่าทรงหุดงพระราชหฤทัยมักมีที่เคยทำมา
ข้าพเจ้าเห็นว่าควรแก้ถึงรูปประโยคความาาาาาา ในรูปประโยคอย่างนี้
ไม่ได้ใช้ในไทย เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเห็นว่าควรแก้ให้ตรงกับที่เคย
ใช้กันมาตลอด เมื่อกันทกรรมาธิการขอแก้มา อยากจะเรียนเสียด้วย
คำว่า เชษฐา เป็น ๗ ดักด คือการเขียนหนังสือของเรามีอยู่ ๒ วิธี
จะเอาตามบาลีหรือสันสกฤต เพราะฉะนั้นในที่มาเปลี่ยนเป็น ๗ แล้ว
คำอื่น ๆ ที่เราใช้ในคำพระราชปรารภนั้น หรือคำที่ออกหลายคำก็ต้อง
เปลี่ยนให้เหมือนกัน มีฉะนั้นจะไม่เหมือนกัน คือคำว่า "เศรษฐิก"

LIART

หรือคำว่า “กรรฎากม” และอะไรคืออะไรอีกมาก เป็น “ช” ดังกล
เพราะฉะนั้นจะเอารูปไหนก็เอารูปหนึ่ง ไม่มีผิดด้วยกันทั้งคู่ แต่วิธีการ
เขียนมี ๒ อย่าง โดยมากคำบาลีแสดงถ้ามีรูปสันสกฤตใช้คำว่า “อ”
แต่ยังมีอีกคำหนึ่ง คือคำว่า “กรรฎากม” ทำให้เปลี่ยนเป็น “กรรฎา
คม” ไม่เข้าใจว่าเป็นเพราะอะไรอยากจะทำให้แจ้ง

หลวงประกอบนิติสาร (กรรมาธิการ) : ประการแรกภารกิจ
ทุกฉบับที่พิมพ์ใช้ว่า “กรรฎากม” ไม่ใช่ “กรรฎากม” ใช้ “อ” ที่
นี้ในปะทานกรม “กรรฎากม” ให้ดู “กรรฎากม” ที่ “กรรฎา” เป็นคำ
แปลว่าชื่อเดือน เป็นเดือนที่ ๔ และอธิบายก็ให้โยงมาอยู่อย่างนี้ ก็ได้
ใช้คำว่า “กรรฎากม” เรื่อยมา

นายเกษม บุญศรี : ถ้าอย่างนั้นเขาอย่างนั้นคิดว่าหรือ กรรฎา
นี่ก็เป็นตรรกศาสตร์เมืองไทย และไม่มีผิด ช กับ อ ไม่มีผิดหรือ อย่าง
กรรฎา มาใช้ว่า กรรฎา ไม่น่าจะต้องไปเปลี่ยนอะไรเลย

หลวงประกอบนิติสาร (กรรมาธิการ) : คำนี้ ความจริงคน
ฟังก็ฟังได้ทั้งนั้น การพิมพ์ที่เราต้องพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา สมมติไปพิมพ์
กรรฎา หรือ กรรฎา หักบอกว่า กรรฎา แต่เขียนว่า กรรฎา ก็ไม่
ผิดอะไร ทุกวันนี้ทุกสมัย ข้าพเจ้าได้ตรวจดูแล้วมันเป็นอย่างนั้น นี่แหละ
เหตุที่แท้

หลวงยังคณาภิรักษ์ : คำแปรญัตติเกี่ยวกับคำพระราชปรารภ
รู้สึกว่ามีสาระที่จะได้ยินได้ฟังอย่างเผินๆ เหลือเกิน ก็ไม่สามารรถตัดสิน
ได้ว่า ของใครดีและควรระงับข้ออย่างไรเพราะยึดวาง และเข้าใจว่า
คำพระราชปรารภนี้เป็นคำระงับข้อหนึ่ง เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญของเรา
ที่จะได้ทราบประวัติและความมุ่งหมาย กระผมคิดว่าเวลาของเราที่มีอีก
มาก อยากจะขอให้พิมพ์แจกให้ละเอียดอีกสักหน่อย มิฉะนั้นเราจะ

ทำนอง ๆ ไปแต่ก็จะเป็นที่น่าเสียดาย ที่เรายังมีเจตนาอยู่ค่อนข้างมาก ยอม
จะขอเสนอให้พิมพ์แจกให้กันในวงนี้หรือพรุ่งนี้

พระยาศรีราชกิจจวงกรมฯ : กระผมแปรญัตติไว้ ๒ คำ
คือวินิจฉัยการขังทรมานกรรม ๑ พุทธตามปทานกรรม แปลว่า เจริญ แต่
ที่กรรมการแปลว่า ซึ่งหมายความว่า ความ
แปรผันซึ่งไม่ตรงกัน ท่านเคยบอกไว้ว่าต้องอาศัยปทานกรรมเป็นเหตุ
ในหน้า ๑๗๔ แปลว่า เจริญ คือแปลว่า วิวัฒนาการ เป็นในแง่หรือแอม ถ้
หากว่าเจริญแล้ว กระผมขออาจจะให้เปลี่ยนเป็นว่า แปรผัน หรือเปลี่ยน
แปลอะไรก็ได้ เจริญ คือจะไม่ตรงกับความจริง แต่ไม่อาจจะ
อธิบาย เพราะจะเป็นการกระเทือนอย่างที่ทำนประชนประดังคดีอีก อีก
คำหนึ่งก็คือ คำในหน้าที่ ๒ คำว่า บรรยายความ กระผมขออาจจะให้ใช้
คำว่า อาจ คืออาจแนวนโยบายแห่งรัฐ บรรยายความอย่างไรก็ได้ ไม่
ตรงกับเรื่อง มันเป็นวางหลัก อาจแนวนโยบายแห่งรัฐ ก็อันนี้คนละ
คำกับประโยคที่ว่า วางหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย
ความมันคงยังชนแล้ว บรรยายว่าด้วยแนวนโยบายแห่งรัฐไม่ใช่บรรยาย
มันวางหลัก แต่ไม่ได้เขียนเป็นหลักเขียน เป็นว่า อาจแนวนโยบาย
แห่งรัฐ กระผมคิดว่าอย่างนั้นจะถูกกว่า

ม.จ.มงคลอุดม ชยางกูร : อันนี้ก็ไม่มีอะไร คือกระผมสงสัย
ว่าคำร่างนี้หมายความว่า เป็นพระราชดำรัสของในหลวงใช่ไหม ถ้า
เช่นนั้นท่านคิดว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ความ
จริงท่านไม่ได้พูด แต่เป็นคนอื่นพูด ไปเล่าความให้ฟัง นั้นผมขอฝาก
ความสังเกตไว้อีกหนึ่ง อันนั้นผมขอฝากความคัดไว้อีกหนึ่ง แล้วมา
บรรทัดที่ ๒ มีข้อความอย่างนี้ “เพื่ออนุโลมตามแบบแผนประเพณี ให้
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม” ท่านทรงดำรัสเองแล้วไป
โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมจะไม่ถูกข้อความ จึงขอฝากความสังเกต

ไว้ ถ้าพูดอย่างนั้นเป็นการขัดแย้งไม่ได้แล้วคือมาบรรทัดที่ ๒๘ “ทรงหวังพระราชหฤทัยว่า” พระองค์เองทรงดำริเองแล้วทรงหวังให้คำวดี ผมเข้าใจว่าไม่ถูกต้อง เพราะคำวดีเองแล้วจะทรงหวังเองไม่ถูก เพราะถ้าคนอื่นเอาไปพูดเอาไปกล่าวไม่ได้ว่า ทรงหวังเพราะเหตุใดจะเป็นการไม่ถูกต้อง

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ฟังผู้แปรญัตติเสียก่อน

พระชัยบัญชา : ผมแปรญัตติคือให้ตัดคำว่าเมืองไทยเป็นประเทศไทย กรมราชการตัดคำว่า “เมือง” ออกคงเหลือแต่คำว่า “ในประวัติศาสตร์ของไทย” ถ้าใช้คำว่าประเทศไทยในประวัติศาสตร์ของไทยตามที่ผมแปรญัตติไว้

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผู้แปรญัตติหมดแล้ว ข้าพเจ้าอยากจะขอให้เลิกประชุมเฉพาะวันนี้แล้วเวลา ๑๔.๐๐ น. อยากจะเชิญผู้แปรญัตติทุกคนไปพบกับกรมราชการ ที่ห้องประชุมที่พระที่นั่งอนันตสมาคม แล้วจะได้พิจารณาอีกทีหนึ่ง แล้วพรุ่งนี้จะโทรเชิญเสนาบดีที่กรมราชการจะได้แก้ไขใหม่เสนาบดีมาพรุ่งนี้จะได้พิจารณาใหม่

น.อ. พระยาศรภักย์พิพัฒน์ ร.น. : ขอประทานกราบเรียนเกี่ยวกับภาคผนวกที่ได้เทากฎแล้วจะได้อีกหรือไม่

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ได้

น.อ. พระยาศรภักย์พิพัฒน์ ร.น. : ความที่กล่าวว่าจะมีการพิมพ์ผนวกและจะลงนามสมาชิกและกรมราชการ ข้าพเจ้าอยากจะได้เห็นว่าบรรดาสมาชิกผู้ที่มีบรรดาศักดิ์นั้น ขอเสนอว่าควรจะได้ลงนามเต็มและนามสกุลด้วย เพราะเหตุว่าการต่อไปจะเปลี่ยนแปลงได้ต่างๆ นานาเห็นว่าควรจะได้ลงนามเต็มและนามสกุลเต็มไว้ด้วย

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : คำนี้จะได้รับไว้ดำเนินการ ที่จริงก็เป็นประวัติศาสตร์ที่ควรจะได้ลงนามเต็มไว้ด้วย

พล.ร.ต. เล็ก สุเมิตร์ ร.น. : ข้าพเจ้าเห็นด้วย แต่ขออย่างนี้

LIRT

ได้ใหม่ (คือหมายความว่าผู้ที่แปรญัตติไว้แล้วก็ขอให้ไปท่อมเดียวกันเป็น
เกมในที่ที่คณะกรรมการ.แล้วแต่ก็ถ้าใครส่งขอ.เนามาเดียวกันกัน ถ้า
ไม่ส่งขอ.ก็ขอให้ผ่านไปเลย ขยายมาเดียวกันให้เสียเวลาดีกว่า

พระชัยบัญชา : มีความสำคัญอย่างไรหนึ่ง กระผมคิดว่าตาม
กฎหมาย บัญชี ผู้ที่แปรญัตติไว้แล้วขอให้ใส่ชื่อกรรมการและ
ความเห็นของประชาชนที่ดำเนินสำคัญ ควรจะมีโอกาสให้ประชาชน
ได้ฟังความคิดเห็น กระผมขอให้กรรมการควรจะมีข้อสังเกต
ไว้ด้วย

ขุนประเสริฐสุภมาตรา : ตามที่มีสมาชิกเสนอให้ท่อมเดียวกัน
ข้าพเจ้าเห็นด้วย แต่ว่าเมื่อคำปรารภกัแล้ว คิดว่าคนที่ชำนาญกฎหมายคงจำ
ได้ว่าเขาใช้วาระกัน ๔ คน ถ้าใช้วาระกันบ้างที่เรื่องนี้จะสำเร็จเร็ว
ร้อยเราไม่ใช่ชำนาญทางภาษา ข้าพเจ้าจำได้ว่าเขามีวาระฉบับที่ติดถูกจน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ข้าพเจ้าคิดว่าไม่มีใครที่จะพูด
ในเรื่องนี้ หลังกการออกจะขอหยุดประชุม ๑๔.๐๐ นาฬิกา คำแปรญัตติ
ผู้ที่แปรญัตติเกิดขึ้นของด้วยนั้นไปให้กรรมการดีกว่า จะได้พิจารณา
ของท่านเจ้าของที่แปรญัตติกับกรรมการ เพื่อจะได้ยกร่างขึ้นมาพิมพ์แจก
ในวันพรุ่งนี้ ขอให้เป็นอย่างนั้น มาประชุมกันมาก ๆ หน่อยแต่จะ
ดีกว่าถ้าพระราชปรารภกัน ข้าพเจ้าจะเสนอวาระ ๓ เดย เป็นอันเสร็จ
กัน เวลานั้นเรารู้กันแล้ว สำหรับผู้ที่แปรญัตติจะได้ไปชี้แจง ขอให้

ท่านไปชี้แจงได้ พระยาตรีชฎมราช มหาเกษม บัญศรี พระยา
ดำรงพงศ์ฯ คนอื่นที่แปรญัตติอีก นอกจากนั้นขยาคจะให้ไปชี้แจงความ
คิดเห็นที่กรรมการให้เสร็จทีเดียว แต่ร่างพระราชปรารภเป็นไป
ก็ควรที่จะเขียนให้ยาวนั้นก็จะต้องไปถกเถียงกัน ควรจะประนีประนอม
กันไว้ แต่พิจารณาอย่างสรุป จะเสนอต่อที่ร่างเข้าซึ่งจะประชุมปกติ
เมื่อเช่นนั้นแต่ก็ถือว่าประชุมอนุมัติ ขอมีประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๑.๕๐ นาฬิกา

LIRT

คณะกรรมการตรวจรายงานการประชุมสภาจังหวัดธรรมนุญ

นายเกษม บุญศรี (ประธานกรรมการ)	นายเจริญ บัณฑิตโร ผู้ตรวจงาน
ขุนคงดูกิจศึกษากร (เลขาธิการกรรมการ)	นายประเสริฐ บัณฑิตณรงค์ ..
หลวงอังกษคณาภิรักษ์	นายประสิทธิ์ ศรีสุชาติ ..
พ.อ. กำนัน คำนงภูมิจิต	นายธีรพันธ์ ถังดากร ..
นายบุญเที่ยง ทองสวัสดิ์	นายสุชินันท์ จิตรภักดิ์ ..
น.ช. พระยาสุรภักย์พิพัฒน์ร.ม.	นายศิริ มั่นดีไตรเวศย์ ..
ขุนประเสริฐศุภมาศตรา	นางสาวอาวรัตน์ สุ่มบุญ ..
นายเกษม คำวังบุ๋ด	นายเล็ก จารุณี ..
นายจงใจภักดิ์	นางโฉมเฉลา ถังดากร ..
นายอินทร สิงหนเนตร	นายพิพัฒน์ เอกะโรหิต ..
	นายดวง เล็กรพงศ์ ..
	นางสาวผานิต ศตะกุ่มระ ..
	นายโชค คุปตะวาทิน ..
	นายอุดม พดอยตั้งจาดย์ ..
	นายประภัสร์ จินตามัย ..
	นายวิจิตร นัถะไพจิตร ..
	นายสัมพันธ์ คุกรต์มิต ..

นายหยุด แสงอุทัย
เลขาธิการสภาจังหวัดธรรมนุญ

ศรีธรรมมาธิเบศ
ประธานสภาจังหวัดธรรมนุญ

LIRT